

Aldri mer 9. april, aldri mer D-dag

Av Anton Olstad

Norsk Tidend, trykt i London onsdag 8. oktober 1941, meddeler at HM Kongen 3. oktober har tildelt generalmajor Ruge St. Olavsordenens storkors med kjede. På side 3 finner man at det i statsråd samme dag er vedtatt provisoriske anordninger til den militære straffelov av 1902. Overskriften forklarer det slik: «Dødsstraff etter krigsartiklene kan idømmes og fullbyrdes også etter krigens opphør.»

Kjell Fjørtoft trekker i sin bok «Mot stupet» frem noe man helst ikke snakker om, og som mange helst vil glemme. I et av de siste årene før krigen kom lastebiler med ungdommer til Gardermoen for å drive antiforsvarspropaganda. Leder var sekretæren i Arbeiderpartiet, Einar Gerhardsen.

I 1941 da den provisoriske anordning om dødsstraff ble vedtatt i London, var Gerhardsen ikke arrestert av tyskerne, om enn i faresonen. Til Nygaardsvolds skuffelse ble ikke han, men Gerhardsen statsminister i 1945 - og ble sistemann til å sette sitt navn på dokumentet når folk skulle stilles opp og skytes for landssvik og hjelp til fienden.

Også motarbeidelsen av Forsvaret burde vært betraktet som landssvik.

En annen som også dukket opp på Gardermoen for å agiterte mot Forsvaret var Trygve Lie. I april 1940 var han ivrig for at man skulle ta krigen og ikke gi etter for tyskerne. Noen har møtt seg selv i døren.

Kjell Fjørtoft nevner disse hendelsene i sin bok «Mot stupet». Den skal angivelig bringe nye ting frem i lyset. Men at Frankrike og England var med på å dra oss inn i krigen, er ikke noe nytt. Det pekte Johan Scharffenberg på like etter krigen, og ikke minst i sin bok «Aktstykker...» fra 1961. Koht har vært inne på det samme i «Fra skanse til skanse». Mineleggingen som britene utførte i Vestfjorden 8. april er ellers ikke lett å forklare. Det gjelder også kravene om gjennommarsj for tropper til Finland.

Blandt andre interessante ting Fjørtoft trekker frem i sin bok er Altmarkaffæren i februar 1940. Sjefen for 3. sjøforsvarsdistrikt, admiral Tank-Nielsen,

hadde bestemt seg for at Altmark skulle inspiseres skikkelig siden ting tydet på at det var fanger ombord. Og hvis visitasjon ble nektet, skulle Altmark vises til havs og ut av norsk territorialfarvann. Kommanderende admiral H. Diesen bestemte på egen hånd at Altmark skulle tillates å passere gjennom Bergen krigshavn. Det førte som bekjent til at Churchill beordret britiske jagere til unnsetning, inn i norsk område, helt inne i selve Jøssingfjorden, og viste at Norge ikke forsvarte nøytraliteten. Sikkert merket tyskerne seg dette under planleggingen av «Weserübung».

Fjørtoft gir diskusjonen om Elverumsfullmakten en ny og interessant vri. Fjørtoft peker på at Hambro til Undersøkelsseskommissjonen har forklart at når han ikke tok forslaget om fullmakt til regjeringen opp til avstemning, «skyldtes det først og fremst mitt inntrykk av at Førre ville reise en sterk motstand om det kom til votering. Min oppfatning var den at det nå gjaldt å bevare en enstemmig fasade utad og klynke over om det fantes mindre sprekker.» sa Hambro.

Fjørtoft forteller også at telefonsamtalen 10. april 1940 mellom forsvarsminister Ljungberg i Nybergsund og oberst, infanteriinspektør Ruge (allerede foreslått til kommanderende general) om kvelden slutter med at Ruge ber om å bli satt over til kongen. Det er usikkert om det er kongen Ruge snakket med, men i følge Fjørtoft sier han: «Nu gjelder det å holde sine statsråder i ørene.» Det må bety: Ikke vike!

Den tyske sendemann, dr. Bräuer, som slett ikke selv ønsket å forlange at kongen skulle godta en regjering Quisling, må stille det krav. Han får nei. Ruge blir kommanderende general. Det er ingen vei utenom krigen. Tyskerne bomber da Elverum og Nybergsund, for å vise at dette er alvor.

Den avsatte kommanderende general har sagt at det ville ikke være mulig å gå til krig hvis man ikke fikk hjelp utenfra straks. Den nye kommanderende general Ruge tar på seg ansvaret under forutsetning av at man får hjelp utenfra straks. Faktisk samme forutsetning.

Etter 10. aprils nei til en regjering Quisling er Nygaardsvold

voldregjeringen fredløs. Den redder seg unna, dekket av den krig Ruge så raskt tok på seg å lede. Ruges tropper dekker dem til de drar til England 7. og 8. juni.

Nygaardsvold bruker selv ordet flukt i sin bok «Norge i krig».

Omkring 16.-17. april har den britiske og den franske sendemann fortalt utenriksminister Koht i Ottadalen at deres regjering ønsket å disponere den norske handelsflaten. Kon-

(Forts. side 6)

En fortiet tragedie

Av John Sand

For et par uker siden skrev fotnoteskribenten i Nordlandsposten at han føler seg beskjemet over at det tok ham 50 år før han fikk kjennskap til russernes bombing av Vardø m.fl. steder.

Etter min oppfatning er det ikke fotnoteskribenten som bør skjemmes. Det er de historikere som har fortiet den faktiske historie som bør skamme seg. Kanskje jeg får plass til en kort beretning om den tragedie som utspant seg utenfor fiskeværet Gryllefjord på Senja en

april dag i 1943.

Om ettermiddagen mandag 12. april 1943 gikk fiskekjøper Hans Vatne fram og tilbake på kaia i Gryllefjord. Han fant det merkelig at skøytene som i grålysningen var gått ut for å trekke line på Svensgrunnen ikke kom til lands med fangstene. Men med ett kom en enslig skøyte til syne. Vatne så snart at det var «Havegga». Til hans forundring la skøyta til en annen plass enn vanlig. Vatne gikk bort til båten. Da han nærmet seg skøyta, skjønte han at noe alvorlig var skjedd. Han så at det var et stort hull i dekket over kahytten, formasta var falt ned og linene lå i vase, skipperen ombord, Alfred Alver, steg vaklende ut av styrhuset. Blod rant ned over ansikt og klær. Han hadde fått skutt ut det ene øyet - det hang ned over kinnet. Dessuten var tre av «Havegga» mannskap drept, en hardt og en lettere såret. På de andre tre båtene var det også drepte, slik at ialt ble 10 fiskere gravlagt søndag 18. april.

Da «Skreien» ikke kom til lands fryktet man at den var senket og mannskapet omkommet. Men dagen etter begravelsen ble den funnet drivende utenfor Grøtøy i Troms. Men det var ikke et menneske ombord!

Det ble med en gang klart at det var en ubåtsjef som med kaldt blod hadde åpnet en rasende ild mot de norske fiskebåtene. Men hvilken nasjonalitet? Paul Einar Vatne skriver i «Ukjent ubåt» s. 46: «Bare noen få torde si at ubåten var russisk. Motstanden mot et slikt syn var sterk, og de som hevdet det, ble gjerne kalt nazisympatisører eller forrædere. De fleste fant det derfor klokest å tie og bøye seg for majoriteten.»

Men to ting avgjorde dette strids-spørsmålet: Mannskapet på «Baren» fikk se at en mann hadde falt i sjøen fra ubåten. «Baren» berget mannen. Det viste seg å være en 19 år gammel russer, Alex Labytin. Den andre ting som førte udåden tilbake til russerne var at fiskeren Fernolf Pedersen fant en granatbunn i linestampen på sin skadede båt. Granatdelen ble sendt sakyndige til undersøkelse. Deres konklusjon var at granaten var av russisk fabrikkat.

Som foran nevnt ble «Skreien» funnet drivende tom. Det

(Forts. side 6)

MINNESTEN I UNGARN

1. Btl. Norge har nå fått sin minneste på kirkegården i Biske, for dem som falt i Nye Btl. Norge i Ungarn.

Etter en stor innsats ved Narva i 1944 gikk 1. Btl. til grunne. En ny ble satt opp i Hammersten, med Kommandør Vogts ord. "Til minne om de mange som falt ved Narva."

Den nye Btl. fikk en kampstyrke på 700 mann inkl. 42 nordmenn. Etter utdannelse ble Btl. sendt til Modlini, Polen senhøsten -44.

Ved årsskiftet ble Btl. sendt til Ungarn og tilsluttet Viking for å hjelpe til med befrielsen av Budapest. Ved Biske ble Btl. omringet i 7 døgn, dessverre med store tap. Etter utbrudd nok en gang omringet. Etter siste utbrudd hadde Btl. kun en kampstyrke på 35 mann, derav bare 3 nordmenn.

For å minnes de falne ved Biske ble det høsten -93 reist en stein på Biske evangeliske kirkegård sammen med kamerater fra Panser Viking V.

Jeg ber derfor om hjelp så vi kan være med å dele på disse utgiftene.

I høst skal en gruppe Ulrichbergreisende besøke stedet.

Amund Enger, Postgiro 2014330, Boks 79, 1335 Snarøya.

UTE OG HJEMME

Av Varg I. Veum

K/S AIRBUS A320 OG NORSKE SOSIALDEMOKRATER

I løpet av den siste tid har ovennevnte kommandittelskap vakt harme og stor forundring blant vanlige borgere i dette land. En av deltakerne i dette kommandittelskap, Moland, et medlem i DnA, har bedyret at han ikke visste om gjenkjøpsavtalene som gjaldt mellom kommandittelskapet og Norsk Steinindustri.

Om sitt engasjement i kommandittelskapet sier hr. Moland at han hadde overlatt oppfølgingen av engasjementet til en hr. Ulvin og følgelig ikke visste hva som var avtale eller ikke i det engasjementet han hadde i kommandittelskapet. Da jeg leste dette kom jeg i hu en annen DnA-politiker, Stortingsrepresentant Majala, som hadde glemt å føre opp en formue på 1.000.000 NOK. Han la skylden for sin forglemmelse på en bank i Tromsø som ikke hadde ført beløpet i hans selvangivelse. Stortingsrepresentanten sjekket ikke selvangivelsen før han underskrev. Ingen rettssak om skattesvik ble reist. Hvorfor er det bare DnA-politikere som ikke leser de personlige papirer de mottar og leverer fra seg? Andre saker som rinner meg i hu er tre regjeringsmedlemmer som «glemte» at de hadde lest, og signert for lesingen, den eneste kapitulasjonserklæring Norge som stat har underskrevet. Hvorfor er det bare medlemmer fra DnA som glemmer og overlater til andre å kontrollere. Er dette et problem partiet har - det har jo glemt sin kommunistiske fortid, glemt har det også sangen om at kristenkorset skulle fjernes fra det norske flagg - en skulle reise den rene røde fane.

Min antagelse er at selv om det blir avklart straffbare forhold for alle deltakere i K/Set Moland var deltaker i, så vil det ikke bli reist tiltale mot Moland - han hadde jo overlatt ansvaret til hr. Ulvin. Og han kan ikke straffes, Ulvin har intet straffbart gjort. Hvilken partiitilhørighet har denne hr. Ulvin? Venter det en taburet på han?

Moland var inhabil da han satt i styret i Kreditkassen og banken behandlet gjenkjøpet av kommandittandelene, og Norsk Steinindustri tok tapet. Moland har først i etterhånd forstått at han var inhabil - før og under styremøtet tenkte han ikke på at han var inhabil. Nei DnA-politikere tenker vel ikke, eller så er tanken om inhabilitet ukjent for partiet - er det vaksinert mot dette?

Tapet som Moland var med å overføre til Norsk Steinindustri og derved Kreditkassen ble senere betalt av den norske skattebetaler - dog ikke av Moland. Han hadde andel i et kommandittelskap og betalte lite, om noen skatt.

NORSKE SOSIALDEMOKRATERS ERINDRINGSFREKVENNS

Det nylig avholdte valg i Italia ga seire for høyresiden. Derved fikk en del politikere tilhørende ny-fascistene sete i regjeringen. Den populistiske Erik Solheim fikk dermed anledning til å stille spørsmål om holdningen til DnA angående ny-fascistiske politikere. Hr. Godal, utenriksministeren, svarte at norske statsråder utgått fra DnA ikke skulle ha samkvem med ny-fascister. Dette ble i følge de aviser jeg har lest ikke begrunnet, men en kan tenke seg at det har sammenheng med Mussolini. Hva galt han har gjort det norske Ap vet jeg ikke, men han angrep antakelig kommunistene i Italia for unasjonale holdninger i 20- og 30-årene.

Det er av interesse å merke seg at hr. Godal og hr. Jagland samt hr. E. Førde i 60-, 70- og 80-årene frekventerte den sovjetiske ambassade. De hadde ingen betenkeligheter i sin omgang med undertrykkerne i øst. Nei, de undertrykket jo menneskene ved bruk av de stalinistiske og leninistiske regler og det er lovlig og god politikk i det sosialdemokratiske Norge.

At heller ikke E. Solheim ser det gale i samkvemmet mellom DnA-politikere og sovjetambasaden i dette århundrede, bør ikke forundre noen - han er for enøyet til å se det, samtidig som det kreves klarsyn for å forstå at det er galt å anerkjenne undertrykkelse av yttringsfriheten selv om undertrykkelsen skjer i et kommunistisk land.

Ny-fascistene i Italia kommer sikkert ikke til å undertrykke menneskeretter eller fengsle motstandere slik DnA og Sovjetstaten gjorde.

TILFELLET ORADOUR

Av Håkon Glosli

Redselspropaganda - varmes opp på nytt
Samtidig med seiersfeiringen av de heltemodige fredsel-skende, kristelige, oppofrende alliertes 50-årsdag for invasjonen i Normandie, flimret atter skrekkbilder av angivelige forbryterske tyske redselsgjerninger over bildeskjermen: Frankrike omtalte igjen den fredelige landsbyen Oradour, som tyske barbarer uten enhver grunn hadde jevnet med jorden - og det offisielle Tyskland skammet seg atter.

I Gyldendals «Ettbinds» 1967 står da også å lese: «Oradour-sur-Glane, landsby i ø. Frankrike, 20 km n.v. for Limoges. Kniplingstilvirking. 10/6 1944 massakrerte tyskerne brutalt 792 mennesker og svidde byen av.» Vi minnes Katyn m.m.!

«Sannheten» om Oradour

Lothar Greil skriver i «Unabhängige Nachrichten» nr. 7/94 om «Tilfellet Oradour». «Metoden med «reopplæring» - «nyoppdragelse» av tyskerne som middel for å holde folket nede og dets oppløsning i gang, er virksom nu som tidligere. Flertallet av det tyske folk er vergeløst utsatt for den uopp-hørlige løgnpropaganda. Dette flertallet ble født straks etter krigsslutt. De mangler sammenlignings- og informasjonskilder.

Et tilfelle av den styrte redselspropaganda presenteres stadig etter femti år - som «saklig orientering» og etter behov fantasifullt utsmykket og utvalset. Det er «Massakren Oradour». I kortform lyder «historien» som regel slik:

«Landsbyen Oradour-sur-Glane med sine 800 innbyggere, 23 kilometer nordvestlig for Limoges, var inntil 10. juni 1944 en idyllisk flekk, uberørt av krig. Men på denne dag ble den omringet av 150 soldater fra SS-divisjonen «Das Reich» som drev innbyggerne sammen, skjød mannfolkene, jaget kvinnene og barna inn i kirken og tente på såvel den som alle de andre bygningene. 642 mennesker døde.»

Det som virkelig skjedde

1. Oradour-sur-Glane og Oradour-sur-Vayres - begge tettsteder i nærheten av Limoges - tjente som depot og hovedstøttesteder for de kommunistiske partisaner og deres sovjetrussiske ledelse.

2. Oradour-sur-Glane var etter offisielle bekreftelser ikke bare våpenarsenal for partisanene, men også kommandosentraler for den høyere Ma-

quis-stab. Det har den daværende Maquis-sjef i Dordogne, Jugie alias «Gao», bekreftet i Paris i 1969.

3. Disse partisaner og deres øverste kommandant, sovjet-oberst og beryktet masse-morder, Guingouin, organiserte et bakhold, snikmyrde tyske og franske soldater, myrde franske sivilister, voldtok og torturerte til døde Røde Kors-søstre og Nachrichtenhelferinnen, drepte tyske offiserer på den mest sadistiske vis og torturerte til døde de tyske sårede, og i en blodorgie slaktet de ned landvernsoldatene i garnisonen Tulle. I tillegg masse-mord på tysk jernbanepersonell, sanitetsoldater osv.

4. Under forflytningen til invasionsfronten led den 2. SS-panserdivisjon «Das Reich» betaktelige tap i personell og materiell pga. partisanene.

5. Kommandøren for III./SS-pansergrenaderregiment 4, Sturmbannführer Helmut Kampfe falt i hendene på en partisan-kommando fra Oradour-sur-Vayres og ble etter umenneskelig torturering brent levende den 10. juni 1944 i Oradour-sur-Glane.

6. På leting etter Sturmbannführer Kampfe støtte 3. kompani av I./SS-pansergrenaderregiment 4, straks foran Oradour-sur-Glane på likene av de ihjeltorturerte tyske sårede og i landsbyen en lemlestet kropp av en tysk offiser. Kompaniet, ledsaget av franske Milits-soldater, måtte først nedkjempe en partisangruppe før de kunne besette landsbyen.

7. Det viste seg at alle bygninger inneholdt våpen og ammunisjonslager.

8. Kommandør for I. bataljon, Sturmbannführer Diekmann, lot alle kvinner og barn evakuere til kirken.

9. Plutselig eksploderte ammunisjon og sprengstoffkister i kirken. De var lagret der av partisanene - såvel i skipet som i tårnet. Hvelvingen styrtet ned, klokken smeltet og falt ned som en glødende masse fra tårnet, og kirken brant ut. Bare noen få kvinner og barn fikk de tyske soldater reddet ut av den brennende ildmørken.

10. Etter opplysninger fra den franske befolkningen, hadde kommunistiske eksilspaniere - uten hensyn til de evakuerte menneskene - antent en spreng-ladning for å hindre tyskerne i å få hånd om depotet.

11. Etter eksplosjonene i kirken kom det til skyting i landsbyen, der mesteparten av Maquisavdelingen (partisanene) falt.

12. Sturmbannführer Diekmann beordret nedbrenning av husene. Denne forholdsregel av

3. februar og 8. juni 1944 var beordret etter vedtak av Oberbefehlshaber West, og godkjent av det lokale LXVI. Reservearmekorps den 8. juni 1944 iflg. okkupasjonslovene.

13. Sturmbannführer Diekmann rapporterte personlig hendelsen i Oradour. Hans regimentskommandør, daværende Standartenführer Silvester Stadler, sendte en beretning til divisjonsretten, og meldte dermed det hele til krigsrettslig undersøkelse.

14. De omtalte hendelser ble tatt opp i en showprosess i Bordeaux (1953). Den fulgte innenrikspolitiske hensyn, etter at general De Gaulle allerede i 1944 hemmeligstemplet alle vesentlige Oradour-akter for en tid av 50 år.

Dødsstraffer ble ikke iverksatt. Alle dømte fikk amnesti og ble satt fri. Og sperrefristen for det aktuelle arkivmaterialet ble forlenget til 2039.

(Forts. side 7)

Journalist på ville veier

Av O. Nygård

I frigjøringsdagene 1945 skrev den 31-årige Niels Christian Brøgger i en tospalters lederartikkel i Morgenbladet: «Hva skal vi gjøre med Hamsun?»

Et dumt spørsmål skal ha et dumt svar! Her er Brøggers: «Nazister er ikke mennesker. De står lavere enn det minste dyr og burde utryddes som rotter,» skrev Brøgger.

Hva Hamsun angår: «Alle-rede i begynnelsen av hans forfatterskap hadde alle vettuge mennesker innsett at han ikke kunne tenke. Særlig vanskelig for Hamsun var å tenke logisk,» skrev Brøgger. «Dette fikk til følge at Hamsun fikk store mindreverdigetskomplekser. Men hva skal vi ta oss til med en så åndsfattig person?» Brøgger svarer selv: «Man skal beslaglegge alle Hamsuns innkomster og formue og gi det til et fond for løslatte fanger. Hans forlag kan sikkert bevilge ham en liten, årlig understøttelse, tilstrekkelig til at han ikke sulter ihjel. Og la ham siden dø, Glem,» skrev unge, dumme Brøgger.

Det viste seg imidlertid at det var vanskelig å avlive en uddelig, - hvis bøker er utgitt på tredivye ulike sprog.

Men hva skal vi gjøre med Niels Christian Brøgger? Henge ham (ut) og siden glemme ham? Skitgubben!

FOLK og LAND

UAVHENGIG AVIS

Ansv. redaktør:
HAKON WARENDORPH

Adresse: Postboks 3239 Elisenberg, 0208 Oslo.

Kontortider:

Tirsdag og onsdag kl. 11-15.

Telefon: 22 56 10 34.

Redaktørene treffes etter avtale.

Abonnement: Pr. år kr. 160,- (i omslag kr. 200,-, utland kr. 220,-).

Giro: Post 0808.51 64504. Bank 6063.0501248

Abonnement (10 nummer i året) løper til det oppsies skriftlig.

Annonser forskuddsbetales med kr. 2,- + m.v.a. pr. spalte/m. Minstepris kr. 100,-.

Utgiver: A/S HISTORISK FORLAG

ISBN 0802-9652

SKAM OG SKADE

I en årrekke har det norske samfunn vært ridd av økonomiske skandaler. Helt fra topper i Norges Bank og kjernebedrifter via kommuner til råd og utvalg, styre og ansatte ved frivilligvisjon, helsestell etc. har det sviktet. Dette skjer mens det offentlige disponerer henimot 80% av våre inntekter.

Vi synes ikke det er urimelig å stille spørsmål om hvordan slikt kan foregå - år etter år, million etter million, tragedie etter tragedie - og valg etter valg. De samme menneskene velges inn gjennom de åpne valg, i de lukkede styremøter i bedriftene og av politikere og byråkrater i den offentlige forvaltning.

Det skrives om korrupsjonen i det store utland. Det brukes til og med som argument i EU-debatten at vi ikke må involveres i den økonomiske ukultur som råder utenfor Norges grenser. Vi synes det er på tide å feie for egen dør. At fremstående ledere som ikke mestrer sine oppgaver og sitt ansvar, skal belønnes med store beløp de er garantert, uavhengig av utvist dyktighet og bedriftsmoral, det er en form for korrupsjon vi dessverre ikke behøver å dra utenlands etter.

De avanserte elektroniske systemer som nå brukes i nesten alle forbindelser, ser ikke ut til å virke etter hensikten som kontrollfaktor. Begrensningen er åpenbar. Det er den menneskelige etikk, vår ansvarfølelse og lojalitet overfor arbeidsgiver og samfunn som er avgjørende. Uten en grundig ny vurdering vil de forhold vi omtaler bare bli verre og verre. Det er ingen elektroniske systemer som kan stoppe holdningsløse eller utro tjenere.

Vår undervisningsminister har i hui og hast gjennomført en ny skoleordning. Det kan spørres om dette er lojal bruk av de midler vi har stillet til disposisjon for det offentlige. Det kan enda viktigere spørres om hva denne skoleordningen kan gi det norske samfunnet som kan rette på slike uverdige forhold, oftest satt i scene av fremtredende menn med høy utdanning og solid personlig økonomi. Er enda lenger tvungen skoletid for stadig yngre barn og enda kortere tid i hjemmet medisinen? Det lyder ikke sannsynlig.

Det er fristende også å stille et spørsmål ved vår samferdselsministers oppfatning av sitt mandat. Det er vel tvilsomt om hans verdensrekordforsøk i tunnelbygging er prioritert særlig høyt av «vanlig folk». Ja, det er en rekke offentlige tjenestemenn og private bedriftsledere som burde sette slike spørsmålsteget ved de utredninger som passerer deres skrivebord eller som de selv forfatter. Men viktigst er det at de mange som er beskjeftiget i vårt undervisningsvesen på alle plan, spør seg selv - og oss andre: Tjener skoleverket samfunnet på en måte og i et omfang som tilgodeser det fellesskap vi alle er avhengige av? Gir systemet grobunn for en moralsk forståelse av det ansvar og den forpliktelse det ligger i å forvalte våre felles verdier, og gir det aksept til kravet om lojalitet overfor og av oss alle. Vi har påpekt det tidligere og vi gjentar: Det er åpenbart at det høyere økonomiske skoleverket ikke har maktet sin oppgave tilstrekkelig godt når det gjelder å bibringe de etiske krav som må stilles til dem som forvalter våre penger og samfunnets fellesinteresser. Det er liten trøst i at de lavere skoleslag også må ha forsømt seg.

Hamsun og Wergeland

Av Frederik Skaubo

Ingrid E. Wergeland skriver i Aftenposten 19/8-94 på kronikkplass. Hun bærer et navn som må forplikte, og hun har et yrke som også forplikter. Hun er prest og skal ta alt i beste mening. Hun omtaler Knut Hamsun. Det burde tyngre mere enn navn og stilling.

Wergeland har ikke sett sin oppgave som «analytiker» av Hamsun som særlig forpliktende. Jeg håper det er grunnen til de lettvinde slag i luften. Hamsun forstår hun lite av. Kanskje er det den historiske kronologi og sprogproblemer som gjør det vanskelig. Det er jo noen år mellom henne og Hamsun. Det ser f.eks. ut til at det har unngått Wergelands oppmerksomhet at Hamsuns løpebane som dikter, samfunnskritiker, foredragsholder etc. var i god gjenge ved århundreskiftet, og at hans «Nobelprisroman», Markens Grøde, kom ut i 1917. På det tidspunktet var verken fascismen eller nazismen oppfunnet, men vi må ha lov å tro at Hamsun forlengst var en befestet personlighet.

Det er fristende å bruke ordet «sprøyt» eller kvasiforskning om den omfattende problematisering omkring Hamsuns poli-

tiske holdning. Likedan om den nitide telling av ord i hans produksjon for å bevise eller motbevise dette eller hint. Det måtte være nærmere det fornuftige å telle ord i fascistiske eller nasjonalsosialistiske skrifter for å se hva de hadde hentet hos Hamsun. Dette omvendte perspektiv kunne med hell vært anvendt på en rekke av våre største kunstnere som man har vært opptatt av å forklare vekk fra sine «betente» holdninger og eventuelle NS-medlemskap.

Den overbærenhet som er blitt våre - adskillig færre store - venstreorienterte kunstnere til del i forbindelse med knefall for kommunismen og Sovjetstaten, er selvsagt forståelig, selv om jeg ikke kan se behovet. Arnulf Øverlands diktning holder mål uten at hans naive politiske orientering stiller seg i veien.

Om kunstnere som omtalte K. Hamsun, Gabriel Scott, Kristen Gundelach, Rolf Jacobsen, Gustav Vigeland, Wilhelm Rasmussen, Christian Sinding, Jim Johannessen, Willy Johansen, Olaf Gulbransson, Cally Monrad, David Monrad Johansen, Kåre Bjørgen, Karl Holter - for å nevne noen ganske få i forskjellige kategorier, skulle bli belastet som «nazister» eller

«fascister», så beviser det bare analytikerens utilstrekkelighet både som kunstkritiker og menneskekjenner - og avslører i tillegg hennes (hans) historieløshet.

Det britiske samfunn har gjennom århundrene gitt oss store kunstnere i de fleste kunstarter. De er vel sjelden blitt lastet for deres lojale tilhørighet til en stat som har bygget sin fremgang og posisjon på å underlegge seg og utbytte den del av verden som nå består av U-land. Denne lite tiltrekkende virksomhet for å befeste og utvide sitt imperium foregikk etter et system og i en regi som var like konsekvent og ubøyelig som noen senere isme. Dertil overgikk deres arroganse vis-à-vis andre folk og raser svært meget av det vi har opplevet i de senere decennier. Kunstnere fra dette land og de tider hylder vi selvsagt fortsatt uten å føle desperat behov for forklare eller bortforklare at vi ikke forstår eller liker systemene de tok standpunkt til eller myndighetene de innrettet seg etter.

Jeg har en mistanke om at denne febrilske søken etter «grums» hos Hamsun og dermed skitflekker å plassere på (Forts. side 7)

Lojale tjenere

Av John Sand

Mandag 15. april 1940 ble Administrasjonsrådet oppnevnt av Høyesterett. I Undersøkelseskommissionens Innstilling blir bl.a. omtalt at den tyske sendemann Bräuer krevde «en ubetinget lojalitetserklæring fra rådet og at dets medlemmer med sin underskrift personlig inntod for ro i de besatte områder.» Et annet sted i Innstillingen omtales Reichskommissar Terbovens tiltredelse: «Som sin første embedshandling mottok han Administrasjonsrådets medlemmer, som erklærte sin beredvillighet til lojalt samarbeid.»

Nedenfor skal jeg nevne noen eksempler på at Rådet strakk seg langt når det gjaldt lojalt samarbeid. Den 20.05.-40 tilsatte Administrasjonsrådet Jonas Lie som politiinspektør for å ta seg av «forbrytelser og forseelser som antas å ha politisk bakgrunn... Spesielt er han bemyndiget til å utbe seg innberetninger om den politiske stilling.» Undersøkelseskommissionen innrømmer at «det var utvilsomt tyske interesser som

med dette ble tilgodesett.» Det samme må vel sies om de ordninger med grensesone øst og grensesone vest som Rådet innførte 15/6-40. Rådet påbød samtidig utstedelse av grenseboerbevis og kontroll med reiser i begge soner. Disse ordninger hadde nok som siktemål å gjøre flukt til Sverige vanskelig.

Ifølge Administrasjonsrådets møteprotokoll gikk Rådet med på å frigi høstjakten for tyskerne. Men ikke nok med det. Rådet samtykket også i at tyskerne fikk utbetalt et beløp «for deres hjelp med å minske tallet på skogødeleggende elg.» (Se side 282 i møteprotokollen.) Allerede i april-mai tok Administrasjonsrådet opp spørsmålet med tyskerne om å øke norsk eksport av kjemikalier, bergverksprodukter, papirmasse, cel-lulose, sild- og fiskeprodukter til Tyskland.

Den 11. juni 1940 sendte Rådet ut et rundskriv til kafeer, restauranter, hoteller m.v. om at det var forbudt å lytte på engelske radiostasjoner. Noe senere påla Rådet landets politi- (Forts. side 7)

Kunngjøring i avisen
HELGELAND 4/9-40:**Avgivelse av militærvåpen.**

Justisdepartementet har forlangt innskjerpert at alle militærvåpen straks må avgis til nærmeste politimyndighet. Avgivelsen må ha funnet sted innen 15. september f.k., som er siste frist. Plikten til å avgis våpen gjelder ikke alene våpen som finnes i enkeltpersoners besiddelse, men også våpen som fremdeles måtte ligge nedgravd i skogen eller gjemt bort i hytter og lignende steder.

Etter 15. september vil det av de tyske tropper overalt bli foretatt tikkprøver, og det er meddelt at de fylker hvor der etter dette tidspunkt fremdeles finnes våpen, vil bli ilagt store pengestraffer. Derhos vil de skyldige enkeltpersoner bli dømt etter de tyske militærlover.

Disse forskrifter vil i de enkelte tilfelle bli truffet av de stedlige befalhavende og overvåket av disse.

Etter 15. september 1940 må der altså i fylket ikke finnes et eneste militærvåpen. Det er nødvendig at hele fylkets befolkning medvirker til at heromgående påbud blir oppfylt.

Nordland fylke, Bodø,
den 28. august 1940.

(T.S.A.) Karl Hess Larsen.

Norrmän i krig för Finland

Av Arnfinn Vik, Stavern.

Staffan Bruun, finsk journalist, hadde en artikkel i Hufvudstadsbladet (Helsingfors) 24/12-93 i forbindelse med minnesteinen i Finland - med bl.a. Leif Schanche og Olav Trygve Storvik som noe forurensede kilder. Vi kjenner både deres og f.eks. den tidligere Stortingspresident Benkow's forsøk på å sette kjepper i hjulet. Det har - våre finske våpenbrødre til heder - vært mislykket.

Minneplaten ble "avduket" ved en sammenkomst i Oslo i vinter og ble senere satt på plass på stenen. Minnesmerket ble avduket ved en høytidelighet fjernt der øst i sommer. Påførende og kamerater i et antall av henimot hundrede hadde tatt den lange reisen for å hedre de falne.

Arnfinn Vik fikk inn et svar - en beriktigelse - i Hufvudstadsbladet 26/3-94 som vi har hatt "på lager". Vi ble anmodet om midlertidig å vente med å ta det inn i "F. & L.". For å unngå nye komplikasjoner. Nå er saken i orden og det første innlegg fra vår side i finsk presse etter 1945 presenteres herved.

SVAR TIL STAFFAN BRUUNS ARTIKKEL I HUFVUDSTADSBLADET 24.12.1993S. 9: "STENAR I LAPP- LAND UPPRÖR NORGE".

Historien om siste verdenskrig i Norge er skrevet av dem som gjerne vil kalle seg seierherrer. Men seiret gjorde de først fra mai 1945 da de kunne stå frem, uhindret av de såkalte landssvikere, og fortelle krigshistorien slik de helst ville den skulle se ut. Det har ellers aldri vært regnet som særlig ærerikt å sparke en slagen motstander beseiret av en annen. De har best mulig glemt at de før krigen først og fremst fryktet marxismens fremmarsj. De vil nesten ikke være ved at de forsøkte å støtte broderfolket Finland under Vinterkrigen. De ser med frykt på en finsk anerkjennelse av norske frivillige i Fortsettelseskrigen. Frenetisk hakker de på at frontkjemperne meldte seg frivillig til tysk krigstjeneste, for Adolf Hitler og nasjonal-socialismen, i tyske uniformer. Ja, til og med avla de ed til Hitler. Deres fantasi og kreativitet er utrolig og ustoppelig når det gjelder å finne årsaker og begrunnelser for alle de holdninger og gjerninger de ønsker å dømme de frivillige for.

Norge tapte krigen 9.4-10.6. 1940. Arbeiderpartiregjeringen var riddere av det brukne gevær, marxistenes merke. Før krigen kunne nordmenn spytte på sine offiserer på åpen gate uten å bli tiltalt eller straffet.

Armeen måtte lagre deler av våpen og utstyr på ulike steder av frykt for opprør og sabotasje. Tjenestetid for soldater på

helt ned til 32 dager, og minimale forsvarsbudsjetter, fordi krig blev sett på som en borgerlig-konservativ øvelse som kun tjente til undertrykkelse av samfundets svake og det såkalte arbeidende folk. Ikke underlig at nasjonalsinnede, forsvarsvennlige nordmenn så med beundring på det finske folks heltemodige innsats hvor de med fasthet og vilje til forsvar av fosterlandet stod imot Europas største krigsmakt.

Den påtvungne freden etter Vinterkrigen sved ikke bare i finnes sinn. Vi hadde dårlig samvittighet fordi vi ikke hadde gjort nok for broderfolket.

Sommeren 1940 hadde politikere og de ledende i Norge nesten gitt opp. De trodde først på tysk seier, og samarbeidet med okkupanten så godt de kunne. Motstanden kom senere, særlig etter Stalingrad. Da var det tyske nederlaget i sikte. Langt de fleste norske frivillige meldte seg for å kjempe på finsk side. Etter rikskommisær Terbovens erklæring i slutten av juni 1941 hvor han gav nordmennene tillatelse til dannelsen av Den Norske Legion, samlet oppropene en mengde frivillige bl.a. mellom 300 og 400 offiserer.

Tanken om dannelsen av en ny norsk hær med etterfølgende innsats på finsk side, førte til kraftig tilslutning. Juli 1941 var Universitetsplassen i Oslo prydet med finske og norske flagg og det blev holdt taler av den finske generalkonsul Hellström og Quisling.

Samarbeidsvansker og press fra tysk side etter at de fleste

var innrullert, resulterte i endringer som førte til frafall blant de frivillige. Utdannelsen måtte skje i tysk regi, etter hvert i tyske uniformer og delvis under tysk befal. Eden som tilsist blev avlagt, etter lange protester fra norsk side, blev begrenset til å gjelde kampen mot bolsjevismen og Hitler som øverste krigsherre.

Hasselmannhøyden

Stillheten råder på Hasselmannhøyden.

Årene leget

granatenes sår.

En grankongle faller

når tiden er inne -

Den dekker de døde

- Naturen den rår -

Roy Back

Både offiserer og menige gjorde det som var mulig for å få kjempe i norsk uniform og i Finland. Da de ikke nådde frem med dette, var det viktigere for dem å delta for Finland enn hvilken uniform de ble tvunget til å delta i.

Etter nye protester fordi vi ikke kom til Finland, havnet Den Norske Legion i Ingermanland foran Leningrad, det nærmeste vi den gang kunne komme. Senere ble ett skikompani, 2 politikompanier og tilslutt Skijegerbataljonen opprettet og underlagt SS-div «Nord» på Louhifronten øst for Kuusamo. De fleste norske frivillige forsøkte best mulig å komme til Finland. Det var der deres hjerte var. Der mente de også å forsvare sitt eget land mot Stalin og Sovjetmakten.

Ca 15.000 nordmenn meldte seg til kamp mot bolsjevismen, ca halvparten blev godkjent, mens ca 6000 kom i aktiv innsats ved fronten.

Ca 950 falt, derav 196 nord for Kiestinki, de fleste andre i Ingermanland og ved Narva.

Mange falt også i SS-div. Viking som frontkamerater av den frivillige finske SS-bataljon. 400 døde av større skader og i fangenskap de første 5 år etter krigen. Ca 4000 var mer eller mindre såret, ofte flere ganger.

Fasismen og nazismen var folkerettslig, juridisk legitime statsformer (foreteelser) på linje med den britiske imperialismen og det kommunistiske diktatur i Sovjetsamveldet. Frem til 1940 hadde Italia og Tyskland vært anerkjente handelspartnere, og en utstrakt kulturell forbindelse som omfattet kunst, utdanning, forskning etc. hadde kontinuerlig funnet sted på alle plan. Turisttrafikken mellom landene var stor og uhindret.

10.juni 1940 kapitulerte de norske styrkene betingelsesløst. «Nasjonal Samling» var hele tiden et godkjent politisk parti. Internasjonal rett gav full tillatelse til deltakelse som frivillig fordi Norge som stat hverken ved Quisling eller ved Londonregjeringen var alliert med andre land under krigen. Selv om de allierte skulle ønsket det, hadde Londonregjeringen hverken juridisk eller fysisk mulighet til å inngå i allianse. Statsministeren har senere bekräftet at de fant dette hensiktsløst.

Hva Quisling angikk, oppnådde han aldri noen fredsavtale med Tyskland, noe som var første betingelse for en allianse. Dens såkalte «Landssvik-anordningen» som ble vedtatt av den landflyktige Londonregjeringen i november 1944, dømte oss alle allikevel med tilbakevirkende kraft. Summariske rettssaker blev gjennomført hvor neppe en eneste blev hørt om egne motiver og meninger. Kanskje en nødvendig dekkoperasjon for politikere og andre forsvarfiender som selv var skyld i landets nedverdiggende stilling gjennom fem lange krigsår. Dømt blev på samme måte også norske frivillige fra Vinterkrigen hvis de senere også hadde deltatt i Fortsettelseskrigen.

Det hører med til historien at nesten alle frontkjemper som var gamle nok i 1940, deltok i

krigen i Norge mot tyskerne fra 9.april. Prosentvis langt flere enn tilsvarende deltakelse fra den øvrige befolkning. De gjorde seg også fordelaktig bemerket, uten at dette på noen måte er kommet til syne i etterkrigstidens historieskriving.

Når det i Staffan Bruuns artikkel hevdes at initiativtakeren til minnesmerket i Lappland gjorde en mindre bra figur våren 1940 ved Gratangen i Norge, må dette regnes med til den vanlige etterkrigshets som er blitt oss til del. Dette skjer fremdeles etter modellen: «Skyt på dem som ikke kan ta igjen.»

Våre offisielle representanter overfor de finske myndigheter er idag de falnes påførende.

I Norge har vi i flere år hatt ett minnesmerke eller stedfortredende gravplass. Denne blev høsten 1993 grovt skjendet av ungkommunister. Anmeldelse har ikke ført til arrestasjoner. Ellers har russiske myndigheter sagt seg villige til å samarbeide om et minnesmerke for norske falne i russisk jord.

De oppgitte tall fra motstandsbevegelsen i Bruuns artikkel synes å være urealistiske. De inneholder sannsynligvis også andre kategorier, bl.a. vanlige flyktninger, f.eks. til Sverige. Konsentrasjonsleirfangene omfattet ikke bare politiske fanger, men også skyldige i kriminelle handlinger overfor tyske myndigheter.

Disse forhold var lite eller ikke kjent blandt de frivillige soldatene som forståelig nok var opptatt med andre oppgaver.

Den pressesensur som gjaldt i Norge under okkupasjonen, har sin parallell i alle okkuperte land. Var det pressesensur i okkupasjonstiden, har den ikke vært stort bedre i Norge etter krigen. Innlegg med avvikende oppfatninger blir fremdeles nektet inntatt i de fleste av landets aviser uavhengig av hvem som skriver dem.

Nærmere 90.000 meningsfeller blev tiltalt etter krigen og ett flertall dømt. De ble fratatt formuer, eiendom, stillinger og utdanning. Barn og andre påførende blev trakassert og jaget ut av sine hjem.

De fleste oppfatter dommene som livsvarige.

Hufvudstadsbladet (Helsingfors) 26/3-94.

Det originale hjørnet

- DET TOMME HUSET

Jeg gjemte sorgen min i en sekk og trodde dermed var sorgen vekk. Men så en dag var den der igjen - nå kanskje mer som en gammel venn. Den talte mildt gjennom sekkens strie. - En sorg kan dempes, men ikke tie.

HaWa

HUSK
HJELPE-
ORGANISASJONEN

Biskop Berggravs folkedom over NS

Av Skallegrim

DEL I

Biskopens gjøremål 15. april 1940 er velkjent, han ble fotografert av tyskerne da han sto med megafonen han brukte for å komme i kontakt med norske soldater i Nordmarka. Han hadde reist til Nordmarka med tysk eskorte. Med megafonen oppfordret han dessuten sine landsmenn til å legge ned våpnene. Han fortalte dessuten tyskerne hvor det ikke var nordmenn.

Berggravs andre aktiviteter under krigen er også velkjente. I hele april førte han politiske samtaler med tyskerne for å få en norsk administrasjon som kunne samarbeide med tyskerne i de besatte områdene. I Oslo var det seks grupper som drev slike samtaler, Quisling var ikke i noen av de gruppingene. Berggrav forhandlet også med Kongen for å få han til å vende tilbake til hovedstaden. Kongen ønsket ikke det.

Under hele krigen drev Berggrav et maskepi med tyskerne. Han førte samtaler med de tyske militære såvel som med representanter fra ambassaden. Berggrav ønsket å oppnå en separat fred med Tyskland, noe han ikke klarte å gjennomføre.

Da dette ikke er en historie om krigen i Norge eller den Berg-

grav-biografi, vil jeg ikke utdype Berggravs virksomhet under krigen, men gå til behandling av hans pamflett.

Lesing av Biskop Berggravs pamflett «Folkedommen over NS» gjorde meg meget opprørt. Det var helt uforståelig at en kirkens mann kunne skrive noe slikt for å skade sine landsmenn.

Mens jeg gikk på gymnaset startet jeg et nærmere studium av Berggravs dom over NS-folkene. Jeg kunne avdekke enkelte feil i biskopens skriv. På side 6 gjør han feil i lignelsen om den fortapte sønn (Luk. 15). Han sier: «Hersies det om brudet at for faren var sønnen som død», og «Gud anerkjenner altså det uunngåelige brudd». I Bibelen står det: «Thi denne min sønn var som død og er blitt levende igjen, var tabt og er funnet.» En hver rettenkende vil se forskjellen i det Biskopen hevder står i Bibelen og hans tolkning, og det som vitterlig står i Bibelen og normal tolkning av dette. Bibelen nevner ikke med et ord at faren bryter med sønnen. Heller ikke nevner Bibelen at faren bebreider sønnen - hverken før avreisen eller etter at gutten er kommet hjem. Den eneste bebreidelsen i lignelsen er farens bebreidelse mot den hjemmenværende sønnen og hans isfront mot den hjemvendte broren.

Lignelsen om den fortapte sønn 17 og alt som I gjør i ord eller i gjerning, gjør det alt i den Herre Jesu navn, idet I takker Gud Fader ved ham!

I dette bibelsted blir en ikke oppfordret til hat og ugjerning slik biskopen mener, men til omsorg og kjærlighet til hverandre. En skal tåle hverandre og tilgi hverandre. En skal tåle alt - fordi det er Herrens oppgave å dømme. Det Berggrav sier at Jesus og apostlene hevder om tilgivelse er en positiv løgn, i alle fall hva angår det siterte bibelsted. Guds tilgivelse skyldes Kristi offerdød. Ikke en gang en norsk biskop, selv om han heter Berggrav, kan rokke ved dette. Han kan heller ikke, selv om han ser seg som en meget stor person, frata menneskene en tilgivelse de er gitt av Gud.

I sin folkedom nevner biskopen Pauli brev til Kolossenserne 3, 12-17:

12 Iklæ eder da, som Guds utvalgte, hellige og elskede, inderlig barnhertighet, godhet, ydmykhet, saktmodighet, langmodighet,

13 så I tåler hverandre og tilgir hverandre om nogen; som Kristus har tilgitt eder, således og I!

14 Men over alt dette iklæ eder kjærligheten, som er fullkommenhetens sambånd

15 Og Kristus fred råde i eders hjerter, den som I og blev kalt til i ett legeme, og vær taknemnlige!

16 La Kristi ord bo rikelig hos eder, så I lærer og formaner hverandre i all visdom med salmer og lovsanger og åndelige viser og synger yndig i eders hjerter for Gud,

17 og alt som I gjør i ord eller i gjerning, gjør det alt i den Herre Jesu navn, idet I takker Gud Fader ved ham!

I dette bibelsted blir en ikke oppfordret til hat og ugjerning slik biskopen mener, men til omsorg og kjærlighet til hverandre. En skal tåle hverandre og tilgi hverandre. En skal tåle alt - fordi det er Herrens oppgave å dømme. Det Berggrav sier at Jesus og apostlene hevder om tilgivelse er en positiv løgn, i alle fall hva angår det siterte bibelsted. Guds tilgivelse skyldes Kristi offerdød. Ikke en gang en norsk biskop, selv om han heter Berggrav, kan rokke ved dette. Han kan heller ikke, selv om han ser seg som en meget stor person, frata menneskene en tilgivelse de er gitt av Gud.

Det greske ordet for tilgivelse hører sammen med rettspråker og betyr å sende bort, frigi (fra slaveri, gjeldsfengsel) og benåde. I Bibelen brukes ordet ved forkynnelsen av Guds underfundige handling med syndere som gjør opprør mot Ham. Gud er Herren og dommeren, mennesket er ansvarlig med sitt liv overfor Ham. Selv om Gud som den rettferdige lovgiver og håndhever av loven, De 10 bud, etter all rettmessig tankegang har straffe overtredere, trer Han, på tross

av at Han er lovens Gud, frem som en Gud som allikevel tilgir synd. Dette er den Gud Bibelen lærer oss om og ikke den guden Berggrav viser til i sin folkedom. Årsaken til denne forskjellen kan selvsagt være at apostlene og disiplene sto nærmere Frelseren enn biskopen, og at de hadde en renere tro. En annen grunn kan også være at apostlene og disiplene ikke måtte beskytte sitt skinn for svik de hadde utført under Norges krig og besettelsen av landet i perioden 9. april 1940 til 8. mai 1945.

Paulus' annet brev til tesalonikerne bruker biskopen i sin dom over sine politiske motstandere, NS-folket:

3,6 Men vi byder eder, brødre, i vår Herre Jesu Kristi navn at I skal dra eder tilbake fra enhver bror som vandrer utilbørlig og ikke efter den lærdom som de fikk av oss.

3,7 I vet selv hvorledes I bør efterfølge oss; for vi levde ikke utilbørlig iblant eder,

3,8 heller ikke åt vi brød hos nogen for intet, men med strev og møie arbeidet vi natt og dag, forat vi ikke skulde være nogen av eder til byrde;

3,9 ikke fordi vi ikke har rett til det, (Fort. side 7)

MÅNEDENS PERNILLE:

I EN VENTETID

"Er du fortsatt optimist?" spør far. Mor og han kom for et par dager siden tilbake fra en tur til Telemark sammen med et ektepar som har vært deres venner de siste trede årne.

"Hvis det er Norge og Europa du tenker på?" svarte jeg, "så er jeg mer optimistisk idag enn for en måned siden".

"Jeg er fortsatt redd for at vi blir hengende som en slags blindtarm på kanten av Europa," sa far, "jeg tror at altfor mange her til lands er godtroende som trollene og lar seg suggerere av påstandene fra demagoger av Lahnstein, Bondevik & Co's type".

"Vi har jo vært inne på temaet gjentatte ganger tidligere, sa jeg, "efter at vi tilhørte den tapende part i 1972. Da var det jo til og med blåbærene som ville bli plukket foran nesene våre av utlendinger, mens vi måtte gå til katolske messer."

"Og nå er det sjøkråderetten som i første rekke vil bli tatt fra oss; sa far, "men nå må jeg redde for tanker vi gjorde oss mens vi kjørte rundt i Telemark i en uke."

"Nå er jeg spent", sa jeg.

"Det henger sammen med naturen, ikke minst i den vestlige delen av Telemark," fortsatte far. "Fra dalbunnen i den ene bygden når du frem til den neste langs veier som slynger seg opp langs en høy dalside og så er det nedover åsen på den andre siden i sving på sving før du kommer frem til den neste. Også den er stengt inne av høye åser, og derefter bærer det over nye, høye åser til en ny bygd."

"Altså vill natur", innskjøtt jeg.

"Ja, som naturopplevelse fantastisk", fortsatte far.

"Men ikke bare behagelig for et menneske med høydeskrekk, som jeg", bemerket mor.

"Ja", sa far, "jeg vet at jeg ba deg lukke øynene i de verste serpentinene. Men det jeg vil frem til er at folket i disse bygdene nærmest har vært isolert fra omverden siden de en gang i tiden fant frem dit, og slo seg ned der. Jeg vil ikke kalle dem einstøinger, men de måtte jo være seg selv nok, i alle fall før veiene kom."

"Jeg begynner å forstå hvor du vil hen", innskjøtt jeg.

"Ja, for hva slags samkvem hadde bygd med bygd før veiene kom", fortsatte far. "Og naturligvis ligger de, som alle norske bygder i landet vårt, hver for seg, så man nesten kan tale om dobbelt isolasjon."

"Vi var så enige om det alle fire", sa mor, "og i alle bygder i dette landet vårt har jo hver gård ligget for seg selv, med gjerder rundt, mot naboene. Naturligvis har det vært en viss samhörighet, men om den rekker ut over bygdegrensene er en annen sak."

"Jeg ønsker heller ikke å rakke ned på befolkningen på landet", sa far, "jeg bare forsøker å forstå denne forskjellen på land og by. Er det fordi befolkningen i byene har levet tettere sammen at Europa ikke virker skremmende i den grad her?"

"Vi er jo opprinnelig fra landet alle sammen", sa jeg, "men fellesskapet har vel gjort oss fortrolige med tanken på et større fellesskap, og vi er derfor ikke et så lett bytte for demagogene på Nei-siden?"

"Kanskje er det en kjettersk

tanke", sa far, "men når noen fra Nei-siden, med Sp-Lahnstein i spissen, snakker om ny regjering ved et eventuelt NEI den 28/11 tror jeg at tanken på muligheten til å bli ministre er viktigere enn Norges ve og vel. Ja, hva er det ikke som lanseres? Ja, til og med 17. mai-feiringen vil bli forbudt av kaksene i Brussel".

"Hvorfor opplyser ikke Inge Lønning om at såvidt han vet har ikke franskmennene fått forbud mot fortsatt å feire Bastillen's fall", sa mor.

"La meg bringe noe meget positivt inn i samtalen", sa jeg. "Dere har vel bare lest lokalaviser underveis. Jeg kjenner fars forskjellighet for lokalaviser når han er på reiser i landet."

"Det stemmer", svarte far. "Jeg har kjøpt 'Varden', den kommer ut i Skien, altså Telemark".

"Da har du vel ikke lest VG. Saken er at midt i august bragte VG et tosidig oppsett om Johan Jørgen Holst's politiske testament, fullført få dager før han dessverre døde. Jeg har klippet det ut og har det med til dere".

Far leste de to sidene høyt. Så la han utklippet fra seg og sa: "Det er forferdelig at et menneske av hans type arbeidet seg ihjel. Men la meg lese to av uthevelsene høyt nok en gang. En god ting kan ikke sies for ofte."

De to uthevelsene han leste var de følgende:

"Overnasjonalitet og nærhet er ikke motsetninger, men snarere forutsetninger for virkelig sjølråderett, og kunne det være at det er de norske motstanderne som er for sneversynte og ikke ser mulighetene?"

"Norge kommer i en politisk utkantposisjon, i tillegg til å være en geografisk utgangsposisjon også i NATO."

"Og la meg legge til for egen regning", sa far mens han rakte meg utklippene: "Hvis vi er åpne for Europa er Europa også åpent for oss."

"Der sa du noe jeg må bringe videre", sa jeg.

NORSK PSYKIATRI OG NAZISMEN

Av professor em. dr. med. Randolph Alnæs

I «Tidsskriftet» nr. 15 1994 har professor dr. med. Nils Johan Lavik en utmerket og saklig oversikt om norsk psykiatri og nazismen. I en redaksjonell kommentar fremgår professor dr. med. Nils Retterstøls oppfølging av frontkjempernes psykiske reaksjoner etter omtrent 31 år som også er et viktig bidrag til dette tema. Det jeg imidlertid savner er referanse til dr. Inger Cecilie Stridsklevs omfattende sosialmedisinske etterundersøkelse av frontkjemperes helsemessige påkjenninger og senfølger fra nyere tid (1). Arbeidet er etter min mening seriøst og veldokumentert fullt på høyde med det som ellers trykkes i «Tidsskriftet». I følge hennes egne uttalelser ble det imidlertid returnert av «Tidsskriftet» under henvisning til at tema ikke lenger var aktuelt eller interessant. Denne avvisning står i strid med både Retterstøls redaksjonelle kommentar og Laviks forhåpninger med henblikk på fremtidige forskningsoppgaver. Jeg håper

derfor at Tidsskriftet kan beklage sin fordomsfulle og tabubelagte holdning som egentlig viser at det er like vanskelig å omtale frontkjemper i dag som for snart 50 år siden, selv på forskningsmessig bakgrunn. Både Retterstøl og Lavik har imidlertid vist at så ikke lenger er tilfelle og bør æres for det.

En annen grunn til at jeg tar opp dette tema er at jeg savnet en omtale av de vel 500 Røde Kors-søstre som deltok på tysk side under krigen. De ble til tross for at de var beskyttet av Genferkonvensjonen ilagt strenge straffer i likhet med frontkjemperne. Ikke alle var medlemmer av NS. Det internasjonale Røde Kors protesterte mot denne straffeforfølgning av humanitære innsatser og henstilte til myndigheten at den måtte innstilles. Det Norske Røde Kors forholdt seg unnfalende og passivt til tross for at forfølgningen var i strid med folkerettslig praksis. Henstillingen ble ikke fulgt. Harald Sund fra Trondhjem, som etter krigen var statsadvokat ved Riksadvokatembete og en av dem som stod sentralt i rettsoppgjøret,

uttalte seg om dette til Adresseavisen i september 1990. Frontsøstre som behandlet både venn og fiende i en barmhjertig innsats fortjener en rehabilitering i samsvar med internasjonal folkerett. Norge, var i følge Hanna Kvanmos innlegg på Dagsrevyen i forbindelse med lansering av sin bok «Dommen», det eneste land i Europa som straffet deltakelse i det tyske Røde Kors. Frontsøstre, som var utstyrt med Røde Kors legitimasjon, kom også i en særstilling i forhold til norske sykepleiere som arbeidet ved tyske sykehus i Norge. De fikk opp til 3 1/2 års fengsel. Er det ikke på tide at sykepleierne får fjernet landssvikstemplet og at Presidenten i Norges Røde Kors som er lege gjør noe med dette? Sykepleierinnsatser på humanitært grunnlag bør ikke kriminaliseres!

LITTERATUR: Stridsklev, I. C. Norske frontkjemper på Østfronten 1941-1945. En sosialmedisinsk undersøkelse. Norsk tidsskr. arb. med, årgang 13, hefte 6, 1992. Også i Tidsskr. Norsk Lægeg. 18/94.

Foreldet kildemateriale Psykologer på gyngende grunn

Vi har fått anledning til å bruke Dr. Alnæs innlegg til Tidsskrift for Norsk Lægeförening i forbindelse med en artikkel med redaksjonell kommentar, h.h.vis. av dr. med. Nils Johan Lavik og dr. med. Nils Retterstøl. Laviks artikkel med kommentar stod i nr. 15/94.

Vi skal forsøke å komme tilbake til dette stoffet senere. Det en legmann fester seg ved, er det anførte kildematerialet. De to har begge med Dr. Langfeldt, 1945, (Lavik med 4 artikler fra Langfeldts hånd dette år.) Bremer, 1951, Bassøe, 1948, Ødegård, 1947, Rasmussen, 1947, Frøshaug, 1955 (Ilebuundersøkelsen). Lavik har i tillegg Bauge fra 1946. Dette er i vesentlighet de norske bidrag til kildematerialet og vi legger merke til utgivelsesårene. For den som opplevde disse årene oppgående, er det ikke vanskelig å mobilisere skepsis til avhandlingenes gehalt. Lavik og Retterstøl tar da også markerte reservasjoner ved en del av konklusjonene eller markerer de opprinnelige forfatteres mere vage reservasjoner.

Dr. Langfeldts forbløffende klarsynte analyse av Knut Ham-sun kjenner vi. Også hans skep-

sis til «nazisters» rett til videre forplantning. Frøshaug er vel i denne forbindelse (også) en hederlig unntakelse. Hans påpeking av at de unge frontkjemperne på Ilebu hadde høyere intelligens og utdannelse enn gjennomsnittet i samme årskull, ble forøvrig utelatt i den norske oversettelsen av den engelske ingressen som innledet Laviks artikkel, og hvor dette var tatt med.

Dr. Alnæs savner i sitt innlegg referanse til Dr. I. C. Stridsklevs utmerkede undersøkelse av frontkjemper. Den stod i sin helhet i numrene 2, 3, 4 og 5/93 av F&L. Den fant ikke plass i lægeföreningens tidsskrift, men ble derimot offentliggjort i Tidsskrift for Arbeidsmedisin 13/92.

HaWa

Aldri mer 9. april ...

(Forts. fra side 1)

gen, handelsflåten og gullet er Nygaardsvoldregjeringens aktive når de kommer til London. Få bidrar med så meget.

Hvis konge og regjering som sjefen for 6. Divisjon, general Fleischer foreslo, hadde blitt i landet, kunne kongen og kongefamilien nok ha reist trygt tilbake til Oslo. Men Nygaardsvoldregjeringen, som hadde trosset det tyske krav om å trekke seg tilbake, hadde utvilsomt stått overfor en meget lite hyggelig situasjon. Regjeringen reddet seg ved å ta krig.

Ruge har på mange måter vært den mektigste mann i Norge under felttoget. I oppropet til det norske folk 7. juni 1940 heter det bl.a. betegnende nok at det er Forsvarets overkommando, dvs. Ruge som har rådet til å slutte krigen i Norge.

Ruge fikk St.Olav storkors med kjede. Nygaardsvold fikk kritikk for rot i april dagene, men gullmedalje. Lie ble FNs første generalsekretær. Gerhardsen ble statsminister. Nå er deres etterfølgere og medløpere i ferd med å ødelegge landsforsvaret en gang til. Ustraffet også denne gang?

En fortiet ...

(Forts. fra side 1)

viste seg at den russiske ubåt (K21) hadde tatt mannskapet på syv til Russland. Den 4. april 1944 ble seks av mannskapet sendt til leir nr. 158 ved Vologna. Her døde både Sigurd Andreassen og Olav Olsen. Under umenneskelige forhold ble de fire som var igjen sendt til Karanga, bare 60 mil vest for

Gulbransson og Quisling

Av P.O. Storlid, Brandbu

Det er ikke godt å si hvem som først lanserte Olaf Gulbransson som motstander av Quisling, men i omtrent en menneskealder nå synes en hver omtale av den bisarre tegneren og humoristen å måtte innholde en passus om nettopp det. Oftest omtrent som uttrykt i Aftenbladets artikkel 29. mars: "Han avslo en kulturpris Quisling ville gi ham". Men akkurat slik var det ikke. For å si det med hans kollega Stabel: Snarere tvert imot!

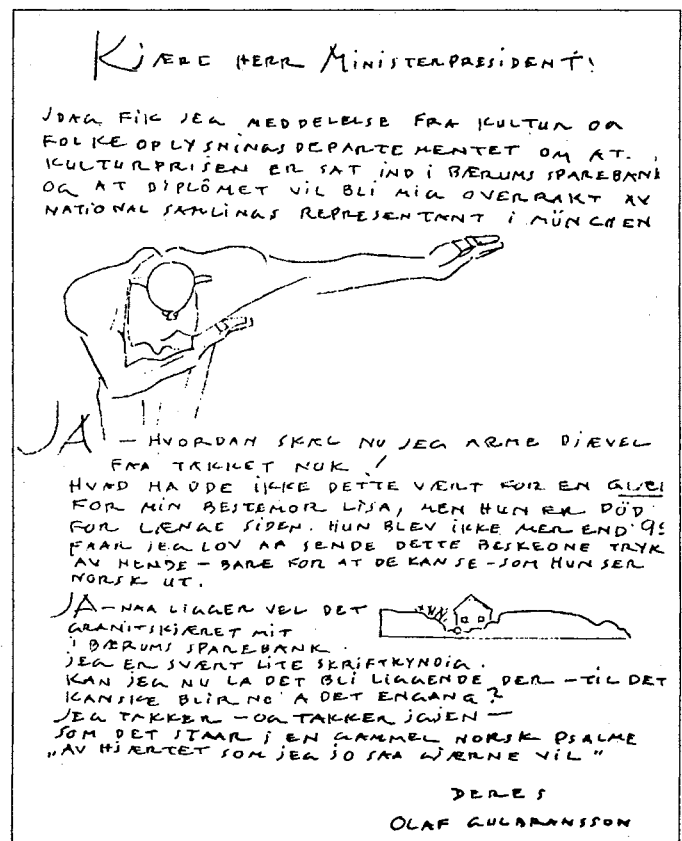
Den virkelige sammenheng er slik: Kulturtinget, utvilsomt en quislinginstitusjon, delte i 1943 ut fire kulturpriser. En av dem altså til Gulbransson. Han var ikke tilstede i Oslo, men professor Onsager mottok den foreløpig på hans vegne. Deretter skrev Gulbransson et takkebrev til - ja, nettopp: Quisling. Han ville sette pengene på konto og i kommende, fredeligere tider kjøpe seg "et granitskjær paa Norges kyst", sier han der. Deretter fulgte et til, med teksten

avbrutt av en karikatur av en svært takkende Gulbransson, lenger nede av etskjær med en hytte på, og vedlagt et trykk av tegnerens bestemor. I utdrag lyder dette brevet slik:

"Kjære herr Ministerpresident: ... fik jeg meddelelse fra kultur og folkeopplysningsdepartementet om at kulturprisen er sat ind i Bærums Sparebank og at diplommet vil bli mig overrakt av National Samlings representant i München. Ja - hvordan skal nu jeg arme djævel faa takket nok! Ja naa ligger vel det granitskjæret mit i Bærums Sparebank. Jeg takker - og takker igjen. Deres Olav Gulbransson."

Deretter ble kulturpris-diplomet overlevert Gulbransson i hans hjem i Tegernsee, av gruppelederen for NS Utenriksorganisasjon i Wien, og i nærvær av noen partifeller, den 13. mai 1944. Bilde av Gulbransson med diplommet ble offentliggjort i Fritt Folk.

Det er ellers kjent at gjestende NS-folk, norske kadetter fra Waffen-SS krigsskole i Bas

Tølz og enkelte frontkjemper ellers, ved diverse anledninger ble særdeles vel mottatt i Gulbranssons hjem. En gang ga han også offentlig uttrykk for at "Ja, Vidkun Quisling vil jeg gjerne en gang tegne. Han er en

dundrende norsk viking, siden for over 20 år siden."

Mangt rart gjorde, sa og var Olaf Gulbransson. Men noen slags tyskbasert norsk utehjemmefrontmann var han avgjort ikke.

VENNEGAVER

TIL "FOLK OG LAND"

Vi kvitterer denne gang for
tilsammen kr. 23.570,-.

TAKK FOR FØLGENDE BIDRAG:

O. N., Stockholm	kr. 140.,	L. R. C., Kolbotn	kr. 50.,
O. J. R., Oslo	kr. 150.,	O. H., Oslo	kr. 240.,
T. E., Nesna	kr. 200.,	B. J., Kristiansand	kr. 200.,
M. A., Ålesund	kr. 200.,	K. N., Oslo	kr. 300.,
J. H., Gjøvik	kr. 100.,	H. D., Risnes	kr. 40.,
O. N., Stockholm	kr. 260.,	D. H., Frei	kr. 200.,
G. A., Nå	kr. 100.,	T. W., Oslo	kr. 200.,
J. S., Førde	kr. 100.,	J. S., Langhus	kr. 200.,
M. E. L., Sverige	kr. 280.,	T. E., Nesna	kr. 340.,
M. A., Ålesund	kr. 200.,	O. T. T., Sandnes	kr. 250.,
O. S., Larvik	kr. 50.,	O. F., Oslo	kr. 200.,
T. H. E., Fredrikstad	kr. 100.,	K. R., Kongsvinger	kr. 200.,
A. V., Haugesund	kr. 300.,	P. O. L., Voss	kr. 160.,
A. A., Bøstad	kr. 5.000.,	E. L., Fredrikstad	kr. 200.,
D. R., Vøyenengen	kr. 90.,	F. F. G., Jør	kr. 150.,
O. N., Stockholm	kr. 200.,	H. R., Gjøvik	kr. 300.,
M. A., Ålesund	kr. 200.,	R. S., Oslo	kr. 300.,
P. W., Oslo	kr. 200.,	J. R. Ø., Sarpsborg	kr. 200.,
O. B., Oslo	kr. 500.,	K. R., Skien	kr. 200.,
L. S., Eldsbygda	kr. 140.,	G. W., Ås	kr. 200.,
P. B. G., Aurekog	kr. 1.000.,	G. M., Sander	kr. 200.,
O. K., Husøysund	kr. 300.,	A. Aa., Arneberg	kr. 300.,
O. E., Grimo	kr. 300.,	G. T., Trondheim	kr. 200.,
H. H. B., Drøbak	kr. 50.,	A. L., Hernes	kr. 160.,
E. G., Flineland	kr. 140.,	K. K., Brumunddal	kr. 300.,
J. H., Lørenskog	kr. 100.,	J. V., Oslo	kr. 100.,
A. N., Evje	kr. 100.,	M. H., Skollenborg	kr. 1.000.,
B. H., Gjøvik	kr. 240.,	D. H., Stange	kr. 160.,
O. C., Narvik	kr. 40.,	M. A., Ålesund	kr. 250.,
R. H., Oslo	kr. 100.,	P. W., Oslo	kr. 200.,
E. H., Barkåker	kr. 100.,	E. M., Sandefjord	kr. 100.,
S. M., Landås	kr. 100.,	K. B., Oslo	kr. 200.,
A. E., Snarøya	kr. 300.,	L. B., Revsnes	kr. 300.,
A. T., Tromsø	kr. 50.,	G. S., Kristiansand	kr. 160.,
A. H., Stanghelle	kr. 400.,	F. J., Oslo	kr. 200.,
A. V., Stavern	kr. 200.,	K. R., Hafsljord	kr. 300.,
A. O., Hamar	kr. 200.,	H. J., Bryne	kr. 500.,
R. B., Halden	kr. 100.,	G. L., Oslo	kr. 200.,
O. T., Minde	kr. 50.,	R. W., Jaren	kr. 300.,
K. S., Skien	kr. 100.,	O. B., Oslo	kr. 200.,
E. M. N., Mandal	kr. 200.,	Hjemmefronter,	
P. W., Oslo	kr. 200.,	Mo i Rana	kr. 400.,
V. S., Nesbru	kr. 130.,	Motstandsmann,	
M. M., Gol	kr. 100.,	Storforshei	kr. 400.,
B. H., Oslo	kr. 200.,		

Tilfellet Oradour ...

(Forts. fra side 3)

Så farlig er altså sannheten om dette også i Frankrike!

I Tyskland drives denne slu og negative propaganda- uten hensyn til kjennsgjøringene - av krefter som vil ødelegge folket. Denne bevisste og skamløse løgn om blodbad har vært og er en uberettiget belastning for de plikttro soldatene. De hadde ikke forårsaket «blodbadet».

Literatur:

W. Schimmelpfeng, *Auf dem Stundenplan, Folge 8, Stichworte Lusitania, Oradour, Tübingen 1994.*

Dr. Heinrich Wendig, *Richardstellung zur Zeitgeschichte, Heft 6, Der Fall Oradour, Tübingen 1994.*

Ovenstående er også i tråd med de franske kommunisters øvrige fremturing i Frankrike, spesielt etter tyskernes okkupasjonsopphør. De skjøt og henrettet for fote, titusenvis av folk, både kollaboratører og landsmenn som ikke holdt mål etter deres syn. Til og med amerikanske soldater ble skutt. (Oberst Cornelius Ryan i «Det siste slaget».

Lojale tjenere ...

(Forts. fra side 3)

timestre å kunngjøre forbud mot flagging og annen demonstrasjon på Kongens fødselsdag 3/8-40. Man merker seg at Kong Haakon blir omtalt som den tidligere Konge.

Etter krav fra tyskerne fattet Administrasjonsrådet 5. august 1940 en beslutning om at den norske forsvarsmakt i alle dens deler skulle være oppløst innen 30/9-40. I «Hjemmestyrkene» 1 opplyser Sverre Kjeldstadli: «Videre skulle alle rekrutt-kartoteker hos krigskommissæren og alle personalakter vedrørende norske vernepliktige avgis til die Wehrmacht.» Denne opplysning er fortiet av Undersøkelsskommissjonen. Kommisjonen unnlater også å nevne at Administrasjonsrådet og landets fylkesmenn - de fleste ikke NS - bisto tyskerne med fullstendig avvæpning av det norske folk. I Nordland ryktes således fylkesmann Karl Hess Larsen, gjennom Troms Stifts annonsebyrå, inn en annonse (se vedstående faksimile) i landsdelens aviser, med oppfordring om at alle militærvåpen straks må avgis til politiet. Tre uker senere ble samme annonse inntrykket pånytt. Også landets politimestre hadde kunngjøring om innlevering av våpen.

Fra Nordlandsposten
20. juli 1994

I Adolf Hitlers «Erlas», utarbeidet 20.04.-40, står det i pkt. 2: «Reichskommisar kan betjene seg av det norske Administrasjonsråd og de norske myndigheter for å gjennomføre sine anordninger.» Dette har utvilsomt skjedd.

Undersøkelsskommissjonen fastslår meget riktig i sin Innstilling side 207:

«Det var ikke til å komme forbi at et visst samarbeid med de tyske myndigheter var en av rådets oppgaver fra første til siste dag.»

Hamsun og ...

(Forts. fra side 3)

hans ettermæle, er uttrykk for den redsel så mange intellektuelle har for å se i øynene den gemene behandling Hamsun ble utsatt for, de gemene beskyldninger de velte over ham, den gemene grafen i hans privatliv som ble foretatt i offentlig regi og den gemene mistenkeliggjøring av hans forfatterskap og alle hans gjerninger. Hans formue ble inndradd, han ble sveket av sitt forlag som i årtier hadde tjent gode penger på ham. Det er alt sammen forhold som overgår det aller meste i smålighet, lovløshet og knefall for gemenhet.

Så setter man i gang og teller ord for å rettferdiggjøre seg og sin skammelige taushet da det gjaldt.

Etter som årene er gått og det er blitt overdådig klart selv for den lite seende at Hamsun aldri begikk noen straffbar handling under okkupasjonen, er denne skamløse kamouflasjevirkoshet overtatt av de gamles læringer. De rammer bare seg selv.

Biskop Berggrav ...

(Forts. fra side 5)

men for å gi eder et forbilde i oss, forat I skulde efterfølge oss; 3,10 for da vi var hos eder, bød vi eder jo også dette at hvis nogen ikke vil arbeide, skal han heller ikke etc.

Biskopen bruker bare vers 6 som grunn til å fordømme NS-folket. Han nevner ikke versene 7, 8, 9 og 10. Disse versene gir en forklaring på hva det vil si å vandre utilbørlig. Dessuten bruker han bibelstedet i gal sammenheng. Paulus tar i dette bibelsted oppgjør med dem som vanskjøtter sin jordiske gjerning og som gir seg av med ting som de ikke har noe kall til. På grunn av menneskets fall ble jorden forbannet, og arbeidet er nå merket av jordens forbannelse

(1.Mos.3,17), men bærer allikevel frukt i kraft av at Gud nådig holder alt oppe. De kristne formaner til å arbeide med sine hender.

Jeg forstår ikke at biskopen kan anvende dette bibelsted til å fordømme noen for en politisk tanke, selv om denne er på tvers av biskopens. Riktignok påbyr apostelen menneskene å arbeide med hendene i dette skriftsted, men det påbudet gjelder for Jørgen Hattemaker såvel som for Kong David. Under alt sitt arbeide skal menneskene stå i Guds tjeneste og gjøre all gjerning i lydighet mot Hans Bud. Oppfyller biskopen dette med sitt skrift?

Spesifikt sier biskopen at Paulus i slutten av brevet til tessalonikerne sier: «Merk dere ham! Ha ingen omgang med ham.» Det Paulus i virkeligheten sier i brevet er: «Men dersom nogen ikke lyder vårt ord her i brevet, da merk eder ham; ha ingen omgang med ham, forat han må gå i seg selv.» I neste vers fortsetter Paulus: «og hold ham ikke for fiende, men forman ham som en bror». Hvis tessalonikerne gjorde dette ville Herren gi dem fred for alltid og være med dem.

Bibelen lyder anderledes når en leser dens tekst enn når en leser biskopens utleggelse av hva teksten er eller burde være for å passe «den store forkynner». Med den siste del av brevet vender altså Paulus seg til dem i Tessalonika som vanskjøtter sine jordiske gjerninger og gir seg av med ting som de ikke har kall til. Biskopen må rammes av Paulus' formaning når han gir seg ut på forfølgelse av landsmenn, mens hans jordiske gjerning er å bringe Guds ord til dem, ikke å forfølge! Men til og med personer som bryter Paulus pålegg i dette brevet byr Paulus farvel og ønsker dem Guds nåde (2 Tes. 3;17, 18). Det er med andre ord håp også for biskopen selv om han trår feil i ny og ne! Paulus tilgir ham og Jesus har sonet for han!

Artikkelen avsluttes
i neste nummer

Østmedaljen ...

Jeg etterlyser Østmedaljen, det store Frontkjempermerket og Rikshirdens kampmerke.

Om noen kan skaffe meg disse som forsvant i villervallaen i mai -45, har "Folk og Land" min adresse!

Frontkjemper

den kinesiske grense. Her døde ytterligere en av «Skreiens» mannskap.

I «Norges Forsvar» 5/94 omtaler Bjørn Bratbak den bautastein som i 1947 ble reist i Gryllefjord til minne om de omkomne fiskere. Major Bratbak skriver: «Hva bautaeen ikke forteller er at også disse fiskerne falt for morderhånd». «Fra norsk side har episoden nærmest vært omgitt med total tause-

het» opplyser majoren videre. Bemerkesverdig er det at da kongeparet under besøk i Gryllefjord la ned krans ved bautaeen ble det ikke nevnt et ord hverken fra kongen eller NRK-reporterne om hvorfor bautaeen var reist. Den store Stalins minne må tydeligvis ikke besudles!

De satte sine spor

Den 26. juni 1994 ble minnesteinen over de falne nordmenn i Fortsettelseskrigen avduket ved Norvajärvi i Finland. Henimot 100 kamerater og pårørende var kommet den lange veien for hedre dem som falt. Helge N. Wiig, veteran fra 2. Politikompani, Den Norske Legion og Skijgerbataljonen kunne etter ukuelig strev se sitt mål nådd. Han holdt denne talen:

*Kjære veteraner,
kjære venner!*

Vi står i dag foran avdukingen av en minnestein over falne norske frivillige i kampen mot bolsjevismen. Det å melde seg frivillig for å bekjempe et system som to ganger har overfalt vårt naboland Finland krevde et nasjonalt sinnelag og et mot. For mange er det ufattelig at man meldte seg til noe som på forhånd hadde alle odds mot seg. Det krevde en uegennyttig innsats og en kjærlighet til sitt eget folk og land og en respekt og aktelse for det folk og land som tok kampen opp mot bolsjevismen: Finland.

Det utvikler seg i kriget vennskap som ingen andre steder får den næring som samværet tett innpå hverandre i en snøhule gir, der motstanderens våpen pisker opp snøen og bakken til en sky.

Å komme nærmere inn på de vanskeligheter og oppgaver og strabaser som en er stilt overfor i felt, skal jeg spare dere for. Mange av dere sliter fortsatt med skavanker fra den gangen. De navnelister vi har, gir det bilde at store deler av det norske folket fra nord til syd og fra vest til øst var involvert i det vi har kalt: *Til minne om de 196 frivillige som falt i Fortsettelseskrigen 1941 - 1944.*

*Menneske bruk deg
Kjemp og elsk,
elsk og kjemp!
Ta deg helt ut.*

*Sparte ressurer
de teller lite
når målsnoren brytes
ved livsløpets slutt.*

*Sett dine spor
så alle kan merke
at her gikk det en
som tok livet alvorlig.*

De har satt sine spor og de tok livet alvorlig... dødsens alvor ble det.

De tårer som normalt felles når en kjær venn faller fra, en sønn eller bror eller far ikke kommer tilbake, de er nok for lengst tørket bort.

I dag står vi her i dyp beundring, respekt og takknemlighet for det de gav det største av alt; sine unge liv.

Det er godt at noen går foran i en alvorstund - Det gav våre

folk et pusterom - til Muren falt. Glem ikke at disse unge liv bidro til at bolsjevismen fikk sitt banesår! Det at de falne forsto sin tid femti år før Murens fall - det burde ikke være straffbart. Å forstå sin tid før massen kommer etter og politikerne trer fram fra sine mere eller mindre skjulte steder, skal ikke være straffbart.

Vi takker finske myndigheter som har muliggjort denne minnesteinen. Vi takker norske givere for generøse penge-gaver. Det blir satt av et fond som vil bli brukt til å hegne om stedet for framtiden.

Vi oppfordrer pårørende og venner av pårørende og nasjonalsinnede menn og kvinner til å slå ring om NORVAJÄRVI.

En takk til dere alle.

Forsoning på salg?

Av Trygve Engen

Ja! Men ikke for enhver pris! Alle vettuge mennesker må da vel skjønne at vi ikke kan stå fram og *tilstå* en alvorlig forbrytelse som vi ikke har begått,

uten dermed å gjøre oss sjøl til usle hyklere! Og barna våre, som på mange måter har hatt det verre enn vi under de siste 50 års masseidioti -, de har da i alle fall ingen ting å be om forlatelse for!

Men både de og vi bør se bort

fra enhver tanke på økonomisk vederlag. (Kfr. «Skallegrims» innlegg i nr. 4.) Så pass «stor-sinne» bør vi vise. For de aller fleste NS-folka har da klart seg bra, takket være egen flid og dyktighet. Og det er da, tross alt, gått nesten 50 år siden emigrantregjeringa vendte heim og satte jævelskapen i gang.

Dermed skulle det være klart for full forsoning: *Vi tilgir alt!* Som motytelse krever vi bare at våre motstandere for alle tider holder opp med å kalle oss, og omtale oss som landssvikere! Det vet de godt at vi aldri har vært!

Ha Wa

som påberoper seg illegal (ulovlig) virksomheter under okkupasjonen ruger imidlertid på et hat som fortøner seg hinsides all rimelighet. De er ikke bare uenige med oss, de ønsker ikke engang å gå inn i det saks-kompleks som forlengst viser at også vi hadde sterke og akseptable grunner for å handle som vi gjorde. Og altså i tillegg hatet - etter 50 år.

De "vant" jo til og med krigen!

Tapets alt din vinning skapte . . .

D-dagen er behørig minnet, bare med litt småkrangel om hvem som skulle være med. Det var da også en gigantisk operasjon med forferdelige tap, men vellykket. Målet ble nådd for de allierte takket være styrke og nitide forberedelser.

Norge har i årenes løp funnet mange anledninger til å feire sin seier i siste krig (V.K.2). Nå er forberedelsene i gang til 50 års jubileet for 8. mai 45. Talene er vel allerede i PCen. Vi lurte på om de sørgelige realiteter som førte til 9. april 1940 har fått litt plass. At vår forsvarsvilje og beredskap var ødelagt og at den krigen vi førte fra 9. april 1940 til kapitulasjonen 10. juni samme år aldri kunne bli noen "ordentlig" krig og heller ikke kunne vinnes, er et dystert kapittel, men bør ikke glemmes. Det er sterke krefter i gang for igjen å gjøre oss forsvarsløse!

Gjennom ekstatisk feiring skal det tåkelegges at krigen i Norge ble tapt. At Norges kapitulasjon var fullstendig og gjorde det umulig for Norge å fortsette krigen som nasjon, gjorde det umulig å inngå i noen allianse med andre nasjoner og gjorde det også umulig å vinne den krigen som vi i 1945 skal feire 50 års jubileum for, slutten på.

Den kapitulasjonsavtale som ble inngått mellom Tyskland og Norge førte med seg at de internasjonale regler og avtaler som vi forlengst hadde sluttet oss til, måtte overholdes. De allierte tok ikke hensyn til forpliktelsene vi var bundet av, og oppfordret til partisanvirksomhet. De foretok også raids mot småsteder på norskekysten som førte til katastrofer for den norske befolkningen. Bare den grad av tilbakeholdenhet som Nygaardsvold og noen av hans nærmeste medarbeidere viste ved å prøve å begrense sabotasjehandlingene, taler om ansvar for det norske folket. De hadde imidlertid ingen innflytelse, stod utenfor alle allianser, og trumfkorset, den norske handelsflåten, hadde engelskmennene forlengst kontroll over.

Nei, svært få hadde meget å være stolte over. Den muligheten var fratatt det norske folk allerede før krigen begynte. Forøvrig var *det* en realitet de fleste nordmenn var fornuftige nok til å innse. Norge kom ut av krigen med små sår.

Følgende lille "80-årsnotis" i en Osloavis i vår gir et bilde av dramaets dimensjoner (vi lar den omtalte være anonym.):

N.N. er født i Ål i Hallingdal. På siste eksamensdag i november 1943 etter endt medisinerstudium ble han arrestert av tyskerne og sendt som krigsfange (?) til fangeleiren i Stavern. Dette var i forbindelse med "Studenteksjonen". Etter noen ukers fangenskap ble han imidlertid løslatt med meldeplikt til politiet i Bærum. Deretter ble han sendt som distriktslege til . . .

Ca. 2% av norske folk var under okkupasjonen aktive motstandere av okkupasjonsmakten. En del av dem var i alvorlig og livsfarlig virksomhet som de selv og deres oppdragsgivere betegnet som illegal (ulovlig). Det er da også den riktige betegnelsen.

De tyske myndigheter var stadig på vakt mot virksomheten, og for dem som ble tatt, var resultatet oftest meget lite hyggelig. Det har vi lov å tro måtte være en innkalkulert risiko på samme måte som frontkjemperne måtte regne med død og fangenskap.

Forskjellen er at svært få frontkjemperne bærer nag til sovjetiske soldater eller hjemmefrontere. Vi er sterkt uenige i den virksomheten våre motstandere her hjemme drev, og som satte norske liv og verdier i fare i langt større grad enn det frontkjemperne og NS-myndighetene gjorde. Vi aksepterer allikevel at de handlet ut fra de beste motiver og mente at deres innsats var til beste for landet vårt. Store deler av dem

Institutt for Norsk Okkupasjonshistorie

Kontortid: Tirsdag og onsdag kl. 11-15. Telefon: 22 5 10 34.

Adresse: POSTBOKS 3239 ELISENBERG, 0208 OSLO.